

EDGAR ALLAN POE

ZLATNI SKARABEJ

Nekada davno bio sam blizak s gospodinom Williamom Legrandom. On je izdanak hugenotske obitelji. Nekad je bio imućan, ali ga je niz nesreća odveo u bijedu. Kako bi izbjegao poniženje, napustio je New Orleans, grad svojih predaka i skrasio se na Sullivanovom otoku blizu Charlstona u Južnoj Karolini.

Otok je osobit. Na njemu je malo toga osim pijeska. Dugačak je oko 5 kilometara i ni na jednom mjestu nije širi od pola kilometra. Od kopna je odvojen jedva uočljivim potokom koji je probio put kroz divljinu trske i mulja, omiljeno utočište barskih ptica. Vegetacija je na njemu, kao što možete i pretpostaviti, vrlo oskudna i patuljasta. Nemoguće je vidjeti makar i najmanje drvo. Jedino blizu zapadnog ruba otoka, tamo gdje je utvrda Moultrie i gdje su neki ubogi kućerci koje ljeti nastanjuju oni koji pobjegnu od charlestonske prašine i vrućine, mogu se naći male bodljikave palme, ali čitav je otok, izuzev ove zapadne točke i bijele plaže na morskoj obali, pokriven gustom šikarom slatke mirte koju toliko hvale engleski vrtlari. Grmlje ovdje obično doseže visinu od četiri do šest metara i čini gotovo neprohodnim šumarak koji puni zrak svojim miomirisima.

U skrovitom kutu ovog šumarka, nedaleko od istočnog, udaljenijeg kraja otoka, Legrand je izgradio malu kolibu u kojoj je živio kad sam ga, posve slučajno, upoznao. Taj je susret ubrzo prerastao u prijateljstvo, budući da sam u tom samotnjaku našao mnogo toga što izaziva zanimanje i divljenje. Bio je dobro obrazovan, vrlo domišljat, ali mizantrop sklon brzom promjeni raspoloženja - od oduševljenja do melankolije. Imao je dosta knjiga, ali ih je rijetko čitao. Uglavnom je lovio i ribario, te lutao po plaži i kroz mirtu u potrazi za školjkama i rijetkim insektima - na čijoj bi mu kolekciji zavidio i Swammerdamm. Na tim izletima obično ga je pratio stari crnac Jupiter, kojega je obitelj još davno oslobodila, ali kojega ni prijetnje ni obećanja nisu mogla odvratiti od onoga što je smatrao svojim pravom, a to je da se brine o mladom gosponu Willu. Nije posve isključeno ni da je Legrandova obitelj, smatrajući Legranda pomalo intelektualno nesređenim, prebacila na Jupitera obvezu da nadgleda i štiti ovog lualicu.

Zime su na zemljopisnoj širini otoka Sullivan rijetko kad oštre, pa je prava rijetkost zapaliti vatru već ujesen. Ipak, sredinom listopada godine 18.. dan je bio izuzetno hladan. Nešto prije zalaska sunca, probio sam se kroz zimzelenu šumu do kolibe svog prijatelja kojega već nekoliko tjedana nisam posjetio - u to sam vrijeme bio smješten u Charlestonu, kojih devet milja od otoka, a prijevozna sredstava u to su vrijeme daleko zaostajala za današnjima. Stigavši do kolibe, pokušao sam, već po običaju, ali kako nije bilo odgovora, potražio sam ključ tamo gdje sam znao da je skriven, otključao vrata i ušao. Gorjela je vatra, što mi je dobro došlo. Skinuo sam ogrtač, privukao naslonjač do kamina i strpljivo čekao dolazak domaćina.

Stigli su odmah nakon smrknuća i pozdravili me iznimno srdačno. Jupiter se, žureći pripremiti divlju patku za večeru, smijehio od uha do uha. Legrand je bio u transu - kako drukčije da to nazovem - od oduševljenja. Pronašao je nepoznatu školjku koja je pripadala posve novoj vrsti, a povrh toga ulovio je i spremio, uz Jupiterovu pomoć, skarabeja za kojega je vjerovao da je potpuno novi primjerak i kojega mi je sutra želio pokazati i čuti moj sud.

"Zašto ne večeras?", upitao sam trljajući ruke nad vatrom i šaljući k vragu svu tu priču sa skarabejem.

"O, da sam znao da ste tu!", rekao je Legrand, "Ali tako sam vas davno vidio; kako sam mogao predvidjeti da ćete me, od svih večeri, posjetiti baš ove? Kad sam se vraćao kući, susreo sam poručnika G. iz tvrđave, i, vrlo ludo, posudio mu kukca; stoga je nemoguće da ga vidite prije jutra. Prenosite ovdje, a ja ću Jupa poslati po kukca u sam izlazak sunca. O, najljepše li stvari na svijetu!"

"Što - izlazak sunca?"

"Glupost! Ne! Kukac. Boje je sjajnog zlata, veličine hikori oraha, ima dvije crne točke blizu stražnjih nogu, te jednu malo dužu kod prednjih. Antene su..."

"Nema kositra na njih, gos'n Will, stalno vam ponavljati" upao je Jupiter, "buba je zlato-buba, čvrst, svaki komadić njega, unutra i sve to, vidjeli krila - nikad držati upola teška buba u moj život."

"Da, pretpostavljam da je tako, Jup" odgovorio je Legrand nekako, barem se meni tako činilo, iskrenije nego je to situacija zahtijevala, "ali je li to dovoljan razlog da dopustiš da ptice izgore? Boja mu je", sad se okrenuo meni, "gotovo takva da potvrđuje Jupiterovu ideju. Nikada niste vidjeli blještaviji metalni sjaj od sjaja njegovog oklopa - ali o tome nećete moći suditi sve do sutra. Do tada ću vam pokušati opisati kako izgleda." Rekavši to, sjeo je za maleni stol na kojemu su bili pero i tinta, ali nije bilo papira. Potražio ga je u ladicu, ali ni tamo ga nije našao.

"Nije važno", promrmljao je, "i ovo će poslužiti." i iz džepa na jakni izvukao je, kako se meni činilo, prljavi arak papira i počeo perom brzo crtati. Nastavio je crtati, a ja sam se vratio mojemu mjestu kraj vatre jer mi je još uvijek bilo hladno. Kad je završio, dodao mi je crtež ne dižući se. Dok sam ga primao, začulo se glasno režanje i grebanje po vratima. Jupiter ih je otvorio, a veliki Legrandov newfoundlander utrčao je u sobu, skočio mi na ramena i stao me lizati jer sam ga za mojih prijašnjih posjeta obasuo pažnjom. Nakon što je njegovo skakanje prestalo, pogledao sam u papir i, moram priznati, ostao iznenađen onim što je moj prijatelj nacrtao.

"Pa", rekao sam nakon par minuta šutnje, "ovo je, moram priznati, doista neobičan skarabej; meni potpuno nov; nikad nisam vidio nešto takvo - osim ako to nije lubanja ili mrtvačka glava, na što me ovo podsjeća više nego na bilo što drugo."

"Mrtvačka glava!", ponovio je Legrand, "Da, ima nešto što podsjeća na mrtvačku glavu ovako kad je na papiru. Dvije gornje tamne točke izgledaju poput očiju, je li? Dulja na dnu je poput usta - pa i oblik je ovalan!"

"Možda je tako", rekao sam, "ali, Legrande, rekao bih da vi niste neki umjetnik. Ipak ću morati pričekati da osobno vidim kukca da bih znao kako zaista izgleda."

"Pa, baš i ne znam", rekao je pomalo iznervirano, "crtam sasvim podnošljivo, trebao bih barem, imao sam dobrog učitelja i laskam sebi da nisam neki tupoglavac."

"Ali, dragi moj prijatelju, onda se šalite.", rekao sam, "Ovo je vrlo dobra lubanja, doista, mogao bih čak reći, vodeći se njenim opisom koji daju psiholozi, da je izvršna lubanja, ali vaš skarabej mora biti najčudniji skarabej na svijetu ako podsjeća na nju. Eto, na osnovi ovoga možemo steći uzbuđujuću predrasudu. Pretpostavljam da ćete ga nazvati scarabeus caput hominis¹, ili već tako nekako - ima mnogo sličnih naziva u prirodnim znanostima. Ali, gdje su antene o kojima ste govorili?"

"Antene?", rekao je Legrand koji se ponovo zagrijavao za problem. "Uvjeren sam da morate vidjeti antene. Napravio sam ih toliko uočljive kao što doista i jesu da ih ne možete neprimijetiti."

"Hm, hm", rekao sam, "možda i jeste, ali ja ih ipak ne vidim" i pružio sam mu papir bez dodatnog komentara, ne želeći izazivati njegovu narav. Slijed događaja me iznenadio; njegovo loše raspoloženje me zbunjivalo - a što se tiče crteža kukca, na njemu se definitivno nije dalo uočiti nikakvih antena i doista je podsjećao na mrtvačku glavu.

Sav iznerviran uzeo je papir i gotovo ga je zgnječio i bacio u vatru, kad je usputan pogled na crtež odjednom privukao njegovu pažnju. Za tili čas lice mu je postalo žarkocrveno - a onda izuzetno blijedo. Nekoliko minuta proučavao je crtež sjedeći. Potom je ustao, uzeo svijeću sa stola, pa sjeo na kovčeg u najudaljenijem kutu sobe. Tamo je ponovo zabrinuto pregledavao papir okrećući ga u svim smjerovima. Nije ništa rekao i njegovo me ponašanje uvelike zbunjivalo, ali opreza radi nisam želio izazvati njegovu čud bilo kakvim komentarom. Tada je ustao, izvadio listić iz džepa, pažljivo u nju stavio papir, a onda sve to spremio u pisači stol zaključavši ga. Ponašanje mu je postalo središnije, ali je njegovo početno oduševljenje nestalo. Ipak, izgledao je manje nervozno, a više odsutno. Kako je večer odmicala, postajao je sve zamišljeniji i ni jedna moja upadica nije dopirala do njega. Moja je prvotna namjera bila da provedem noć u kolibi, kao što sam više puta prije toga činio, ali vidjevši domaćina u takvom raspoloženju, smatrao sam da je najbolje otići. Nije me nagovarao da ostanem, ali kada sam odlazio, stisnuo mi je ruku s više srdačnosti nego inače.

Od toga je prošlo gotovo mjesec dana (u međuvremenu Legranda nisam vidio), kad me u Charlestonu posjetio Jupiter. Nikada prije toga nisam vidio dobrog starog crnca tako obeshrabljenog, pa sam se uplašio da je neka ozbiljna nesreća snašla moga prijatelja.

"Dakle, Jup", rekao sam, "što ima? Kako je tvoj gospodar?"

"Da kažem istina, gospodar nije tako dobro kako moći biti."

"E, pa doista mi je žao to čuti. Na što se žali?"

"Eto, to je to - on nikada ne žaliti se ništa - ali on jako bolestan i sve to!"

"Vrlo bolestan! Pa zašto nisi to odmah rekao? Je li vezan za krevet?"

"Ne, nije to! Nije svezan za ništa - tako izgledati. Moje su misli vrlo teške, o, siroti gos'n Will."

"Jupiter! Volio bih razumjeti što to govoriš. Rekao si da ti je gospodar bolestan. Je li ti rekao što ga muči?"

"Ma, gospodar, niti jedna riječ o stvari, gos'n Will ništa kazati što događati, ali što činiti njega da ići okolo i izgledati takav - glava dolje, ramena gore i bijel ko guska? I drži cjevčicu cijelo vrijeme..."

"Drži što, Jupiter?"

"Drži cjevčicu sa sličica okolo - najviše čudne slike ja ikada vidjeti. Ja imati strah, kazati tebi. Držati jako čvrsto oči na gospodar. Jedan dan otići prije sunce i ne doći za cijeli boga dan. Ja čuvati veliki štap da dati dobar batina kad doći - ali vidjeti takva budala kad vratiti se i ja ne imati srce - tako on biti vrlo slab."

"Eh, da, dašto, nakon svega mislim da je bolje ne biti previše strog s njim - nemoj ga tući, Jupiter, ne bi to on mogao dobro podnijeti. Ali, imaš li ikakvu ideju što je izazvalo tu njegovu bolest, ili bolje, promjenu ponašanja? Je li se bilo što neugodno dogodilo otkako sam ga vidio?"

"Ne, gospodar, ništa neugodno od taj dan - to taj dan ti biti tamo."

"Kako? Što misliš?"

"Pa, buba mislim."

"Što?"

"Buba - ja biti siguran jako gos'n Will ugristi negdje taj zlato-buba."

"Zbog čega to misliš?"

"Kandže dovoljan, usta isto. Ja nikad vidjeti takav vrazji buba - on udariti i gristi svaki stvar doći do njega. Gos'n Will uloviti s panika, ali morati da moći uloviti brzo. Kazati tebi - tada biti vrijeme buba ugristi. Ja ne voli kako usta od buba izgledati i ja ne držati s moji prsti, ja držati s komad papira ja naći. Ja omotati s papir i staviti komad papir u usta - to je kako trebati."

"I ti doista misliš da je kukac ugrizao gospodara i da je zbog toga bolestan?"

"Ja o tome ništa misliti - ja mirisati. Što njega činiti sanjati zlato tako puno, ako ne njega zlato-buba ugristi? Ne čuti prije o zlato-buba."

"Kako znaš da on sanja o zlatu?"

"Kako znati? Kako - on pričati dok spavati - eto kako znati!"

"E, Jup, možda si u pravu. A kojim sretnim okolnostima imam zahvaliti za tvoj današnji posjet?"

"Što biti, gospodar?"

"Jesi li donio kakvu poruku od gospodina Legranda?"

"Ne, gospon, ja donijeti ovo". I tad mi je Jupiter dao poruku koja je glasila ovako:

Dragi...

Zašto vas nisam vidio tako dugo? Nadam se da se niste uvrijedili zbog neke moje nepodopštine - to bi bilo nemoguće.

Otkako smo se vidjeli imao sam velikog razloga za zabrinutost. Imam vam nešto reći, ali jedva da znam kako i da li uopće da vam kažem.

Zadnjih dana nisam bio posve dobro, i jadni me stari Jup gotovo neizdržljivo gnjavio svojom pažnjom. Možete li vjerovati? Pripremio je jednog dana veliku šibu kako bi me kaznio jer sam ga ostavio i u brdima proveo čitav dan. Čvrsto vjerujem da me samo moj bolesni izgled spasio od batina.

Nisam mijenjao svoju sobu otkako smo se vidjeli.

Ako možete, na bilo koji način, dodite s Jupiterom. Dodite. Želio bih vas noćas vidjeti zbog važnog posla. Uvjeravam vas da je od najveće važnosti. Vaš

WILLIAM LEGRAND

¹skarabej ljudska glava

U tonu toga pisma bilo je nečega što me uznemiravalo. Stil se potpuno razlikovao od Legrandovog. O čemu li je on to sanjao? Koji li je novi hir obuzeo njegov lako uznemiriv um? Koji bi to "posao od najveće važnosti" on mogao obaviti? Način na koji ga je Jupiter prikazao nije obećavao ništa dobra. Plašio sam se da je stalni pritisak nesreće prilično poremetio um mogega prijatelja. Ne čekajući ni časa, spremio sam se pratiti crnca.

Stigavši do pristaništa, uočio sam kosu i tri lopate, sve očito novo, kako leže na dnu broda kojim smo trebali otploviti.

"Što to sve znači, Jup?", upitao sam.

"Kosa, gospodaru, i lopate."

"Dakako; ali što to ovdje radi?"

"To kosa i lopate gos'n Will tražiti, ja kupiti u grad, i vrag puno navac ja dati za to."

"Ali, tako mi svih misterija, što će tvoj gospodin Will raditi s kosom i lopatama?"

"To ja ne znati, vrag odnijeti mene ako on znati isto. Sve to doći od buba."

Vidjevši da ništa zadovoljavajuće ne mogu doznati od Jupa čije je cijelo biće bilo opsjednuto bubom, ušao sam u brod s kojim smo odjedrili. Uz dobar i jak vjetar ubrzo smo stigli do malog zaljeva sjeverno od Fort Moultrie i nakon šetnje od otprilike dvije milje, došli do kolibe. Bilo je oko tri poslijepodne. Legrand nas je nestrpljivo čekao. Nervozno mi je stisnuo ruku, što me upozorilo i pojačalo već postojeće sumnje. Bio je blijed, gotovo kao duh, a duboke su mu oči sjajile neprirodnim sjajem. Nakon nekoliko pitanja o zdravlju, pitao sam, ne znajući kako to drukčije reći, je li dobio skarabeja od poručnika G.

"O, da", odgovorio je promijenivši boju glasa, "dobio sam ga već sljedećeg jutra. Ništa me ne bi moglo natjerati da se odvojim od tog skarabeja. Zna li da je Jupiter prilično u pravu o njemu?"

"U kojem smislu?" pitao sam s tugom u srcu.

"Pretpostavivši da je od pravog zlata", rekao je jako ozbiljno, što me potpuno šokiralo.

"Taj će me kukac obogatiti", nastavio je trijumfalno se smiješeći "vratiti mi položaj u obitelji. Je li čudo da sam to dobio? Kako je sreća smatrala ispravnim da mi se nasmiješi, jedino što mi preostaje jest da je uporabim pravilno, pa ću doći do bogatstva čiji je ovo znak. Jupiter, donesi mi tog skarabeja!"

"Šta! Bubu, gospodar? Ja ne ići za nevolja; gospodar morati ići sam po buba". Nakon toga, Legrand je uz ozbiljan i uzvišen uzdah ustao i donio mi kukca iz staklene kutije u kojoj je bio zatvoren. Bio je to prelijepi skarabej, do tada nepoznat prirodnoznancima - doista veliko priznanje sa znanstvenog stajališta. Imao je dvije okrugle točke blizu stražnjih nogu i jednu malo dulju blizu prednjih. Krila su mu bila izuzetno tvrda i sjajna, poput zlata. Njegova je težina bila nevjerovatna i, uzevši sve to u obzir, teško sam mogao kriviti Jupitera zbog njegovog mišljenja o insektu. Ali, što učiniti s Legrandovim slaganjem s tim mišljenjem, doista nisam znao.

"Poslao sam po vas", rekao je veličanstvenim glasom nakon što sam pregledao kukca, "poslao sam po vas jer bih možda trebao vaš savjet i pomoć u buduće zbog sudbine i kukca..."

"Moj dragi Legrand", povikao sam prekidajući ga, "vi očito niste doboro i trebalo bi poduzeti neke mjere. Morali biste u krevet! Ostat ću par dana, sve dok to ne prebrodite. Imate temperaturu i..."

"Pipnite me", rekao je.

Popipao sam ga i moram priznati da nisam osjetio niti najmanji nagovještaj temperature.

"Ali moguće je biti bolestan i ne imati temperaturu. Dopusnite mi jednom da odredim što vam treba. Najprije trebate otići u krevet. Potom..."

"U krivu ste", prekinuo me, "Dobro sam onoliko koliko se može očekivati da budem zbog uzbuđenja. Ako mi doista želite dobro, pomoći ćete mi da se lakše nosim s tim uzbuđenjem."

"Kako?"

"Jednostavno. Jupiter i ja idemo na ekspediciju u brda na kopnu, i na tom bismo putovanju trebali pomoći osobe u koju možemo imati povjerenja. Vi ste jedina osoba kojoj možemo vjerovati. Bez obzira hoćemo li uspjeti ili ne, uzbuđenje kojemu ste svjedokom smanjit će se podjednako."

"Strah me je slijediti vas na bilo koji način", odgovorio sam, "ali govorite li to da taj strašni kukac ima ikakve veze s ekspedicijom u brda?"

"Ima."

"Tada, Legrand, ja ne mogu biti član nečega tako apsurdnog."

"Žao mi je, jako žao, jer tada ćemo morati pokušati sami."

"Pokušati sami! Vi ste očito ludi! Ali stanite! Koliko mislite biti odsutni?"

"Vjerojatno cijelu noć. Treba krenuti odmah, a vratit ćemo se, u svakom slučaju, prije izlaska sunca."

"I obećajete mi svojom čašću, kad taj vaš hir bude gotov i posao s kukcem (o, dobri Bože!) završi na vaše zadovoljstvo, da ćete se vratiti kući i slijediti moje savjete kao savjete svojeg liječnika."

"Da, obećajem; a sad krenimo jer nemamo vremena za gubljenje."

Teška srca slijedio sam prijatelja. Pošli smo oko četiri sata: Legrand, Jupiter, pas i ja. Jupiter je nosio kosu i lopate - na čemu je insistirao - rekao bih više iz straha da alatke budu njegovu gospodaru nadohvat ruke, nego zbog velike brige i poslušnosti. Ponašao se tvrdoglavio da krajnjih granica i jedino što je za cijelo vrijeme putovanja prelazilo preko njegovih usana bilo je "taj vražja buba". Što se mog udjela tiče, ja sam se naprtio s par svjetiljki, dok se Legrand zadovoljio sa skarabejem kojega je nosio pričvršćenog na uzici i kojega je poput magičara vrtio tamo-amo. Kad sam uočio ovaj posljednji jasan dokaz o poremećaju uma mogega prijatelja, jedva sam zadržao suze. Mislio sam da je najbolje, barem za sada, da s veseljem prihvatim njegovo ponašanje dok ne smislim nešto što bi moglo uspjeti. U međuvremenu sam uzalud pokušavao otkriti svrhu ove ekspedicije. Nakon što me je uspio nagovoriti da ga pratim, nije želio razgovarati niti o jednoj temi, nego je na sva moja pitanja odgovarao jedino "Vidjet ćemo!".

Čamcem smo prešli potok na vrhu otoka i nastavili se penjati po uzvisinama na kopnu, napredujući u sjevero-zapadnom smjeru, dijelom koji je bio osobito divlji i napušten i gdje se nisu mogli vidjeti ljudski tragovi. Legrand je vodio odlučno, zastajući s vremena na vrijeme da bi potražio neke oznake koje je postavio u prijašnjem obilasku.

Tako smo putovali oko dva sata, i sunce je upravo zalazilo kad smo stigli u područje izoliranije od bilo kojega do tada viđenog. Bio je to zaravanak blizu vrha gotovo nedostupnog brda, gusto obraslog šumom od dna do vrha, koji su presjecale litice za koje se činilo da se slabo drže tla i da ih jedino šuma sprječava da se uruše u dolinu. Duboke provalije upotpunjavale su hladnu ozbiljnost prizora.

Prirodna zaravan na koju smo se popeli bila je gusto obrasla kupinama, i kroz nju je, kao što smo uskoro otkrili, bilo nemoguće proći osim uz pomoć kose. Zato nam je Jupiter, prema uputi svojega gospodara, krčio put prema podnožju ogromne magnolije koja je, uz desetak hrastova stajala na uzvisini nadmašujući njih kao a i svako drugo drvo koje sam do tada vidio, ljepotom svojeg lišća i oblika, širinom krošnje i veličanstvenošću pojave. Kad smo stigli do drva,

Legrand se okrenuo Jupiteru i upitao ga bi li se mogao popeti. Starac je izgledao iznenađen ovim pitanjem, pa nekoliko trenutaka nije odgovorio. Zatim se približio deblu, polako ga obišao i pregledao. Kad je završio pregled, samo je rekao:

"Da, gospodar, Jup popeti svaki drvo ikad vidjeti u svoj život."

"Onda gore, što je moguće prije, jer će uskoro biti premračno da bismo vidjeli ono što trebamo vidjeti."

"Kako visoko ići, gospodar?", upitao je Jupiter.

"Popni se uz glavno deblo, a onda ću ti reći kamo trebaš ići i – evo - stani! Uzmi kukca sa sobom."

"Bubu, gos'n Will! zlato-buba!", povikao je crnac povlačeći se od straha, "zašto buba morati ići u drvo ako ja morati?"

"Ako je tako velikog i jakog crnca poput tebe, Jup, strah nositi bezopasnog malog mrtvog kukca, zašto ga ne bi nosio držeći ovu uzicu? Ako ga, ipak, ne poneseš gore, bit ću prisiljen razbiti ti glavu ovom lopatom."

"Što sad stvar, gospodar", rekao je Jup, očito posramljen ovim obratom, "uvijek htjeti praviti galama sa stari crnac. Samo šala. Ja biti strah od buba! Šta ja briga o buba?" Pažljivo je uzeo sami kraj uzice i držeći, koliko su to okolnosti dopuštale, kukca što dalje od sebe, spremao se popeti uz drvo.

Dok je mlada, magnolija, Liriodendron Tulipiferum, najveličanstvenija među drvima američkih šuma, ima deblo osobito glatko i raste vrlo visoko, bez poprečnih grana; poslije joj kora postaje izbrazdana i neravna, a na deblu se pojavljuju mnoge kratke grane. Tako je u ovom slučaju problem penjanja bio više prividan nego stvaran. Obujmivši rukama i koljenima veliko deblo što je više mogao, hvatajući rukama grane i oslanjajući svoja bosa stopala na druge, Jupiter je, izbjegavši nekoliko mogućih padova, dosegnuo prve rašlje i stao kao da je cijela stvar okončana. Opasnost poduhvata doista je minula, mada je penjač bio kojih šezdeset, sedamdeset stopa² nad zemljom.

"Koji put sada ići gos'n Will?", pitao je.

"Drži se najveće grane - one na ovoj strani", rekao je Legrand. Crnac ga je istog trena poslušao. Bez imalo poteškoća penjao se sve više i više, sve dok nije potpuno nestao u gustoj krošnji. Njegov smo glas čuli poput jeke.

"Koliko još trebati ići gore?"

"Koliko si visoko?", pitao je Legrand.

"Zasad moći vidjeti nebo kroz vrh drvo."

"Zaboravi nebo i slušaj što ti govorim. Pogledaj dolje i prebroj koliko je grana ispod tebe na ovoj strani. Koliko si grana prošao?"

"Jedan, dva tri, četiri, pet - ja proći pet grana s ova strana, gospodar."

"Onda se popni još za jednu granu."

Za par minuta ponovo smo čuli glas koji je objavio da je sedma grana dosegnuta.

"Sada, Jup", vikao je Legrand očigledno uzbuđen, "želim da hodaš po toj grani što dalje možeš. Ako vidiš bilo što neobično, reci mi"

Ovaj put ono malo vjere u prijateljev zdrav razum potpuno je nestalo. Nije bilo druge mogućnosti nego zaključiti da ga je obuzelo ludilo, pa sam postao zabrinut želeći ga vratiti kući. Dok sam vagao što je najbolje učiniti, začuo se Jupiterov glas.

"Jako opasan ići po ovaj grana daleko, ovaj grana mrtav cijeli."

"Jesi li rekao da je grana mrtva, Jupiter?", vikao je Legrand drhtavim glasom.

"Da, gospodar, ono mrtav kao mrtav, siguran život otići iz ono."

"O, nebesa mi, što da napravim?", pitao se Legrand očito u velikoj nevolji.

"Što napraviti?", rekao sam veseo zbog prilike da kažem koju riječ, "A zašto ne otići kući i leći u krevet?"

Idemo odmah - to je izvrsna ideja! Već je kasno, a i sjećate se svog obećanja."

"Jupiter", zavikao je ne slušajući me niti malo, "čuješ li me?"

"Da, gos'n Will, čuti tebe skroz jasan!"

"Isprobaj drvo svojim nožem i vidi je li jako trulo."

"On trulo, gospodar, zasiguran", odgovorio je crnac nakon par minuta, "ali ne biti tako trulo kako moglo biti. Može mali put po grana ja sam, to istina."

"Ti sam! Što misliš pod tim?"

"Šta?! Misli ti o buba! Ovo vrlo težak buba. Možda ispustiti buba u gužva i grana ne pući pod težina jedan crnac."

"Ti, jedan prevarantu!", uzviknuo je Legrand očito olakšano, "što želiš reći govoreći mi gluposti poput ove?"

Ako ispustiš kukca, sigurno ću ti zavrnuti vratom. Onda, Jup, čuješ li me?"

"Da, gospodar, ne treba tako vikati na jedan crnac."

"Dobro, slušaj sada! Ako riskiraš hodajući po grani koliko misliš da je sigurno i ne ispustiš kukca, darovat ću ti srebrni dolar čim se spustiš."

"Evo, gos'n Will, jesam, gotovo na kraj grana", smjesta je odgovorio crnac.

"Na kraju grane", gotovo je vrisnuo Legrand, "kažeš li to da si došao gotovo do kraja grane?"

"Skoro biti, gospodar, o-o-o-oh! Bože spasiti! Šta ovo biti na kraj grana?"

"Dakle!" uzviknuo je Legrand oduševljeno, "Što je to?"

"Eto ništa samo lubanja - neko ostaviti svoja glava na drvo, i vrana isključala svaki dio od meso!"

"Lubanja, kažeš, izvrsno! Kako je zavezana za drvo, što je drži?"

"Dobro, gospodar, mora viditi. Ovo sve vrlo čudan, na moja riječ - ovdje biti veliki čaval u lubanja, i držati za drvo!"

"Dobro, a sada, Jupiter, napravi točno što ti kažem, čuješ li me?"

"Da, gospodar."

"Pazi, nadi lijevo oko lubanje."

"Hm! Huh! To dobar! Zašto nemati nijedan oko ostati?"

"Prokleti glupane! Razlikuješ li ti svoju desnu ruku od lijeve?"

"Da, znati, znati sve o to, moj lijeva ruka ja sjeći šuma."

"Točno, ti si lijevoruk; tvoje je lijevo oko na istoj strani kao i lijeva ruka. Sada valjda možeš naći lijevo oko lubanje ili mjesto gdje je lijevo oko bilo. Jesi li našao?"

Usljedila je duga stanka. Potom je crnac pitao:

"Je li lijevo oko od lubanje na ista strana gdje lijeva ruka? Jer lubanja nemati ni mali komad od ruka – ali nije važan! Ja naći lijevo oko - ovdje lijevo oko! Šta raditi sad?"

²dvadesetak metara

"Neka kukac prođe kroz njega sve dok uzica dopusti - ali budi oprezan i nemoj dopustiti da ti ispadne iz ruke!"

"Sve to biti gotov, gos'n Will: jako laka stvar staviti buba ići kroz oko - gledati za njega ispod!"

Za vrijeme ovoga razgovora Jupiter se nije mogao vidjeti, ali kukac, kojega je spustio, zasjao je na kraju uzice, blistajući kao kugla gorećeg zlata na posljednjim zrakama zalazećeg sunca, koje su blijedo osvjetljivale mjesto na kojemu smo stajali. Skarabej je visio slobodno, daleko od grana, i kada bi ga se pustilo da padne - pao bi ispred naših nogu. Legrand je smjesta uzeo lopatu i s njom račistio kružni prostor, tri-četiri jarda u promjeru, točno ispod insekta, pa, završivši to, rekao Jupiteru da pusti uzicu i da side s drveta.

Pomno označivši točno mjesto na zemlji gdje je kukac pao, moj je prijatelj izvadio iz džepa metar. Vežući jedan kraj metra za ono mjesto na deblu koje je bilo najbliže oznaci, odmotavao ga je dok nije stigao do oznake, a zatim dalje u istom smjeru, ukupno pedeset stopa, stigavši do mjesta koje je Jupiter otkosio u kupinama. U tako dobivenoj točki postavio je drugu oznaku i oko nje kao oko središta grubo je opisao kružnicu promjera približno četiri stope. Zatim je uzeo lopatu, a Jupiteru i meni dodao druge dvije, moleći nas da počnemo kopati što je prije moguće.

Moram priznati da nikad nisam bio osobiti ljubitelj takve zabave i da bih toga trenu najradije odbio kopati jer se spuštala noć i jer sam bio iscrpljen dotadašnjim aktivnostima. Nisam vidio načina da to izbjegnem, niti sam odbijanjem želio uznemiriti svojega prijatelja. Da sam mogao računati na Jupiterovu pomoć, ne bih čekao ni trenutka da ludaka silom odvedem kući, ali bio sam odviše svjestan položaja starog crnca da bih se nadao da će mi pod bilo kojim uvjetima pomoći u sukobu s njegovim gospodarom. Nisam niti sumnjao da je na posljednje događaje djelovala i neka od bezbrojnih južnjačkih predrasuda o zakopanom blagu. Legrandova se mašta razbujala zbog pronalaska skarabeja, ili možda zbog Jupiterovog tvrdoglavog insistiranja da je "buba od pravo zlato". Ludakov um lako je voditi takvim sugestijama - osobito kad idu u prilog već začetim idejama - i tada sam se sjetio njegovog govora kako je kukac "znak bogatstva". Zbog svega sam toga bio tužno uznemiren i zbunjen, ali sam konačno odlučio učiniti ono što je bilo nužno - kopati s dobrom voljom i tako očiglednim rezultatom što prije uvjeriti vizionara u netočnost misli koje su ga obuzele.

Upalili smo svjetiljke i prionuli poslu predanošću dostojnom realnijih ciljeva; kad je svjetlost obasjala naše pojave i alate nisam mogao ne misliti kako je naša družina slikovito sačinjena i kako bi neobičan i sumnjiv morao naš rad izgledati bilo kojemu strancu koji bi tu nabasao.

Predano smo kopali dva sata. Malo je toga bilo rečeno, jedino nas je ometalo lajanje psa u kojemu je naš rad izazvao veliku radoznalost. Na koncu je postao tako bučan da smo se bojali da bi mogao privući neku skitnicu koja nedaleko odavde prolazi, ili bolje reći, to je bila Legrandova bojazan; jer što se mene tiče - ja bih bio presretan bilo kojim prekidom koji bi mi omogućio da lualicu vratim kući. Galamu je, na koncu, vrlo djelotvorno zaustavio Jupiter koji je, izašavši iz rupe, psu zavezao usta jednom od svojih naramenica, a potom se, uz ozbiljan smiješak, vratio svojem poslu.

Kad je spomenuto vrijeme prošlo, dosegli smo dubinu od pet stopa, a još uvijek se nije pokazao znak nikakvoga zlata. Uslijedila je stanka pa sam se počeo nadati da je farsa pri kraju. Legrand je, iako očito zbunjen, pomno obrisao čelo te nastavio. Iskopali smo cijeli krug promjera četiri stope, malo proširili područje i nastavili još dvije stope u dubinu. Još uvijek se ništa nije pojavilo. Tragač zlata, kojeg sam iskreno žalio, konačno je izašao iz jame s gorkim razočarenjem utisnutim u cijeloj svojoj osobi i polako i nevoljko počeo oblačiti kaput. Nisam ništa rekao. Jupiter je, na gospodarov znak počeo skupljati alate. Nakon toga i nakon što je pas bio odvezan, okrenuli smo se u dubokoj tišini i krenuli prema kući.

Učinili smo jedva desetak koraka u tom pravcu kad je, uz glasan uzvik, Legrand udario Jupitera i primio ga za ovratnik. Iznenađeni crnac širom je otvorio oči i usta, ispustio lopate i pao na koljena.

"Ti varalice!", uzviknuo je Legrand brujajući svaki konsonant kroz stisnute zube, "Ti vražji crni divljače! Govori, kažem ti, odgovori istog trenu ne lažući! Koje je? Koje je tvoje lijevo oko?"

"O, moj bog, gos'n Will! Je li biti ovo moj lijevo oko za sigurno?", uzviknuo je Jupiter, stavljujući ruku preko svojeg desnog organa vida i držeći je tamo s očajničkom odlučnošću kao da je u neposrednoj opasnosti da mu ga gospodar iskopa.

"I mislio sam! Znao sam! Hura!", uzviknuo je Legrand puštajući crnca i izvodeći niz izvijanja na veliko iznenađenje njegovoga sluga koji je, dižući se s koljena, gledao nijemo od svoga gospodara prema meni i od mene prema njemu.

"Dodite! Moramo natrag, igra još nije gotova", i ponovo nas je poveo prema magnoliji.

"Jupiter", rekao je kad smo stigli u podnožje drva, "dodi! Je li lubanja bila pribijena za granu s licem prema naprijed ili prema grani?"

"Lice biti naprijed, pa vrana moći iskopati oči bez i jedan problem."

"Pa, onda, jesi li kroz ovo ili ovo oko?", dodirivao je Legrand svako od Jupiterovih očiju.

"Ovaj oko, gospodar - lijevo oko - kako ti meni kazati", i tu je crnac pokazao na svoje desno oko.

"To mi je dovoljno - moramo pokušati ponovo."

Sada je moj prijatelj, u čijoj sam ludosti vidio, ili sam umišljao da vidim, određenu metodu, premjestio oznaku s mjesta na koji je insekt pao na mjesto oko tri inča zapadnije. Uzimajući metar, počeo je mjeriti kao i prije, od točke na deblu najbliže oznaci prema samoj oznaci, a zatim je, produživši po pravcu ukupno pedeset stopa, označio mjesto udaljeno nekoliko jardi od mjesta gdje smo kopali ranije.

Oko novog mjesta napravio je kružnicu, nešto veću nego prošli put, pa smo ponovo počeli kopati. Bio sam mrtav umoran i jedva sam razabirao što je promijenilo moje razmišljanje, ali više nisam osjećao odbojnost prema ovome poslu. Postao sam neusporedivo zainteresiraniji - čak uzbuđen! Valjda je, povrh svega, bilo nešto u Legrandovom ponašanju - neki osjećaj olakšanja ili oslobođenja, koji me se dojmio. Poletno sam kopao i ponekad bih se ulovio kako doista tražim, na način vrlo sličan očekivanju, izmišljeno blago čiju je sliku izgradio moj nesretni prijatelj. U vrijeme kad su me obuzele takve misli i kad smo radili otprilike sat i pol, ponovo nas je prekinulo pasje režanje. Njegov je nemir prošli put bio rezultat zaigranosti i šale, ali sad je bio gorak i zabrinut. Jupiterovom ponovnom pokušaju da ga zaveže ljuto se odupro, skočio u rupu i počeo šapama kopati po prašini. U nekoliko časaka otkrio je hrpu ljudskih kostiju koje su činile dva cijela kostura pomiješana s nekoliko metalnih gumba i nešto nalik prašini od raspadnute vune. Par udaraca lopatom otkrilo je oštricu španjolskog noža i, kako smo kopali dalje, tri ili četiri komada zlatnih i srebrenih novčića.

Vidjevši ih, Jupiter je veselje jedva mogao kontrolirati, ali je ponašanje njegovog gospodara pokazivalo krajnje razočarenje. Požurivao nas je da nastavimo iskapanje i jedva da smo progovorili ijednu riječ kad sam se spotaknuo i pao, udarivši u veliku željeznu alku koja je ležala poluzakopana u zemlji.

Nastavili smo predano raditi. Nikada do tada nisam punih deset minuta tako intenzivno osjećao uzbuđenje. Za to vrijeme poprilično smo otkopali pravokutan drveni kovčeg koji je, zahvaljujući svojoj savršenoj zaštiti i izuzetnoj čvrstoći, bio tek nagrižen nekim mineralizirajućim procesom, možda živinog biklorida. Kovčeg je bio tri i pol stope

dugačak, tri stope širok i dvije i pol stope dubok. Bio je čvrsto osiguran željeznim šipkama koje su bile pričvršćene za njega i koje su tvorile mrežu. Na bočnim stranama kovčega, blizu vrha, bile su po tri željezne alke, ukupno njih šest, pomoću kojih ga je šest osoba moglo čvrsto držati. Naš je zajednički pokušaj podizanja doveo do toga da se kovčeg tek malo pomaknuo u ležištu. Ubrzo smo shvatili da je nemoguće pomaknuti toliku težinu. Srećom, poklopac je bio pričvršćen s dva zasuna. Njih smo, tresući se i teško dišući, uspjeli izvaditi. Iznenada, blago neprocjenjive vrijednosti ležalo je sjajeci se pred nama! Kad smo svjetiljkom osvijetlili iskop, sjaj hrpe zlata i dragulja potpuno nas je zasljepio.

Neću niti pokušati opisati osjećaj s kojim sam zurio, čudeći se, dakako. Legrand je izgledao posve iscrpljen od uzbuđenja i progovorio je tek par riječi. Jupiter je na trenutak izgledao kao mrtva sjena. Izgledao je glupo iznenađen. Potom je na koljenima pao u jamu, zaronio ruke do lakata u zlato i tako ih držao, uživajući u ugodnosti kupke. Zatim je, duboko uzdahnuvši, izjavio kao u monologu:

"I to sve doći od zlato-buba! Od lijepa zlato-buba! Siroti mali zlato-buba, ja divljak vikati buba! Ne biti tebe sram, crnac? Reći meni ti!"

Postalo je nužno da upozorim i gospodara i slugu na poželjnost odnošenja blaga. Bilo je kasno i trebalo je puno raditi kako bismo sve spremili prije danjeg svjetla. Nismo znali što sada učiniti. Dosta smo vremena potrošili na iskapanje, pa smo bili zbunjeni. Konačno smo olakšali kovčeg izvadivši dvije trećine njegovu sadržaja, i tek tada smo ga uspjeli izvaditi iz rupe. Izvađene smo stvari sakrili u kupine i ostavili psa da ih čuva, a Jupiter mu je strogo naredio da se ni pod kojim uvjetima ne miče s mjesta i da ne otvara usta do našeg povratka. Tada smo s kovčegom požurili kući, stigavši sigurno u kolibu tek oko jedan poslije pola noći. Nije u ljudskoj prirodi da ovako iscrpljen odmah nastavi dalje. Odmarali smo se do dva, zatim jeli i nastavili prema brdima noseći tri čvrste vreće koje su, uz dobru sreću, trebale poslužiti svrsi. Nešto prije četiri stigli smo do iskopine, podijelili ostatak blaga što smo pravednije mogli i, ostavljajući praznu rupu, ponovo krenuli prema kolibi u koju smo po drugi put odložili zlatni teret točno u času kad su se prve zrake sunca probijale s istoka.

Bili smo potpuno slomljeni, ali uzbuđenje nam nije dopuštalo da se opustimo. Nakon nemirnog spavanja od nekih tri-četiri sata, ustali smo, kao da smo se dogovorili, da bismo mogli pregledati naše blago.

Kovčeg je bio pun do vrha, pa smo proveli cijeli dan i najveći dio sljedeće noći pregledavajući njegov sadržaj. Ništa u njemu nije bilo sredeno. Sve je bilo potpuno zbrčkano. Pažljivo sortirajući shvatili smo da posjedujemo daleko veće blago nego što smo to u prvi mah pretpostavljali. Vrijednost kovanog novca bila je veća od četiri stotine i pedeset tisuća dolara - pri čemu smo vrijednost procjenjivali što smo točnije mogli prema tada važećim odnosima. Nije bilo niti komadića srebra. Sve su bili stari zlatnici različitog podrijetla - francuski, španjolski i njemački, nekoliko engleskih guineja, te zlatnici koje nikada prije nismo vidjeli. Bilo je i nekoliko velikih i teških kovanica, ali tako izlizanih da ih nismo mogli prepoznati. Američkog novca nije bilo. Vrijednost nakita bilo je mnogo teže procijeniti. U kovčegu se našlo ukupno stotinu i deset dijamanta. Neki od njih bili su iznimno veliki i lijepi. Tu je bilo i osamnaest rubina osobito sjaja, tristo deset vrlo lijepih emeralda, te dvadeset i jedan safir s opalom. Sva su ta kamenja bila izvađena iz nakita i pobacana u kovčeg. Ogrlice, koje smo izdvojili od ostalog zlatnog nakita, izgledale su izudarane čekićem kao da se željelo spriječiti njihovo prepoznavanje. Osim rečenoga, tamo se nalazila i ogromna količina zlatnih ukrasa: gotovo dvije stotine masivnih prstena i naušnica; debeli lanci - trideset, ako se dobro sjećam, trideset i tri vrlo velika i teška križa, pet zlatnih kadila velike vrijednosti, ogroman zlatni vrč za punč ukrašen izrezbarenim listovima vinove loze i bakanalijskim figurama, dvije vješto izrezbarene drške s mača, kao i mnogi drugi manji predmeti kojih se više i ne sjećam. Težina ovih vrijednosti prelazila je tri stotine i pedeset funti, a u to nisam uključio stotinu devedeset i sedam prekrasnih zlatnih satova, među kojima su tri osobito lijepa bila vrijedna svaki barem pet stotina dolara. Većina ih je bila vrlo stara i bezrijedna za mjerenje vremena; korodirao je mehanizam manje-više svih, ali su zato bili bogato ukrašeni draguljima velike vrijednosti. Te smo noći procijenili vrijednost sadržaja kovčega na milijun i pol dolara, a prema naknadnim procjenama bižuterije i dragulja (par smo zadržali za sebe) pokazalo se da smo vrijednost blaga jako podcijenili.

Kada smo završili pregled i kada se uzbuđenje donekle smirilo, Legrand, koji je vidio da umirem od nestrpljenja da doznam rješenje ove izvanredne zagonetke, počeo je iscrpno opisivati sve detalje.

"Sjećate se", rekao je", noći kad sam vam dao skicu skarabeja koju sam napravio. Sigurno pamтите i da sam postao vrlo uznemiren zbog vašeg ustrajavanja da moja skica podsjeća na mrtvačku glavu. Kad ste to prvi put spomenuli, mislio sam da se šalite, ali sam se poslije sjetio tih posebnih točkica na leđima insekta pa sam dopustio da vaša upadica može biti zasnovana na činjenicama. Unatoč tomu, izrugivanje mojim crtačkim sposobnostima jako me iritiralo jer sam se smatrao dobrim umjetnikom. I kad ste mi vratili komadić pergamenta, bio sam ga spreman zgužvati i ljutitio baciti u vatru."

"Komad papira, mislite", rekao sam.

"Ne; izgledalo je kao papir i najprije sam i ja to mislio, ali kad sam počeo crtati, otkrio sam da je to nekoć bio komadić vrlo tankog pergamenta. Bio je prljav, sjećate se. Dakle, kad sam ga već počeo gužvati, pogled mi je pao na skicu koju ste gledali i možete zamisliti moje iznenađenje kad sam uočio mrtvačku glavu točno na mjestu, bar je tako izgledalo, gdje sam nacrtao kukca. Za trenutak sam bio tako zbunjen da nisam mogao pravilno razmišljati. Znao sam da je moj crtež u detaljima potpuno različit od ovoga, iako mu je po obliku pomalo bio nalik. Zatim sam uzeo svijetlu i smjestio se u drugom kraju sobe kako bi što detaljnije proučio pergament. Nakon što sam ga okrenuo, s druge strane spazio moj crtež onako kako sam ga nacrtao. Bio sam iznenađen sličnosti oblika i jedinstvene podudarnosti sadržane u činjenici, meni nepoznatoj, da je lubanja na drugoj strani pergamenta, točno ispod slike skarabeja, te da ta lubanja ne samo oblikom nego i veličinom podsjeća na moj crtež. U tom me času nevjerojatnost te podudarnosti potpuno zaglupila. To je uobičajena posljedica takvih koincidencija. Pamet se bori da pronade vezu - niz uzroka i posljedica - i u nemogućnosti da to učini počinje trpjeti od vrste privremene paralize. Ali kad sam se oporavio od obamrlosti, postupno je osvanulonešto što me zaprepastilo daleko više od te podudarnosti. Polako ali sigurno, počeo sam se prisjećati da na pergamentu nije bilo nikakvog crteža kad sam napravio skicu skarabeja. Postao sam toga savršeno svjestan jer sam se prisjetio da sam okretao papir s jedne strane na drugu tražeći najčišće mjesto. Da je lubanja bila tamo, sigurno je ne bih propustio uočiti. Pojavila se misterija za koju sam mislio da ju je nemoguće objasniti, ali čak i u tim početnim trenutcima izgleda da je bljesnuo, bljedoo poput crva, iz najskrivitijeg i najudaljenijeg kutka mogega uma, zametak ideje koju je prošlonoočna avantura tako veličanstveno dokazala. Ustao sam i stavio pergament na sigurno, odbijajući daljnje razmišljanje dok ne ostanem sam.

Kad ste otišli i kad je Jupiter čvrsto zaspao, metodički sam pristupio problemu. Prvo sam se podsjetio načina na koji je pergament dospio do mene. Mjesto na kojemu sam našao skarabeja je na obali kopna, oko milju istočno od otoka, nešto iznad razine plime. Nakon što sam ga ulovio, snažno me ugrizao pa sam ga ispustio. Jupiter je, s uobičajenom oprežnošću, prije nego što ga je uhvatio kad je poletio prema njemu, potražio list ili nešto takvo, kako bi ga s tim primio. Toga je trena njegov, a i moj, pogled pao na komadić pergamenta za koji sam pretpostavio da je papir. Ležao je

poluzakopan u pijesku, s jednim krajem koji je virio. Blizu mjesta na kojemu smo ga pronašli uočio sam ostatke trupa nečega što je sličilo na brod. Izgledalo je da je olupina tamo već jako dugo jer su se brodske grede jedva razaznavale.

Dakle, Jupiter je uzeo pergament, zamotao kukca u njega i dodao mi ga. Uskoro nakon toga krenuli smo kući i na povratku susreli poručnika G. Pokazali smo mu insekta, a on me zamolio da mu dopustim da ga odnese u tvrđavu. Nakon što sam pristao, smjestio ga je u džep ogrtača, bez pergamenta u kojemu je bio zamotan i u kojemu sam ga držao dok smo ga gledali. Možda se uplašio da bih mogao promijeniti mišljenje, pa je smatrao najboljim da smjesta osigura nagradu - znate kako je oduševljen svime vezanim s prirodnim znanostima. U isto vrijeme, potpuno nesvjesno, mora da sam pergament stavio u džep.

Sjećate se da, kad sam sjeo za stol kako bih nacrtao kukca, nisam našao papir na mjestu na kojemu sam ga obično držao. Pogledao sam u ladicu, ali ni tamo ništa nisam našao. Posegnuo sam u džep nadajući se da ću tamo naći neko staro pismo, a ruka mi je napipala pergament. Tako sam detaljno ponovio sve okolnosti pod kojima je stigao do mene i to me se jako dojmilo.

Bez sumnje, smatrat ćete me sitničavim, ali već sam utvrdio neku vezu. Dvije sam karike povezao u veliki lanac. Brod je bio na morskoj obali, a nedaleko od njega pergament, a ne papir, s nacrtanom lubanjom. Pitat ćete se - gdje je veza? A ja vam mogu reći da je lubanja, ili mrtvačka glava, poznati znak gusara. Zastava s mrtvačkom glavom nalazi se na svim njihovim ugovorima.

Rekao sam da je komad bio od pergamenta, a ne od papira. Pergament je izdržljiv -gotovo vječan. Stvari od male važnosti rijetko su bilježene na pergamentu jer uobičajenim potrebama crtanja i pisanja ni približno nije prilagođen kao papir. Stoga bi trebalo postojati nešto vrlo važno u toj mrtvačkoj glavi. Također mi nije promakao niti oblik pergamenta. Iako mi je jedan kut uništen, može se uočiti da mu je originalni oblik duguljast. To je oblik kakav bi mogao biti izabran za memorandum - kako bi se zapisalo nešto što treba dugo pamtili i pomno čuvati."

"Ali", prekinuo sam, "ali rekli ste da lubanja nije bila na pergamentu kad ste nacrtali kukca. Kako onda možete slijediti bilo kakvu vezu između broda i lubanje ako je ona, prema vašem priznanju, nastala (Bog zna kako i od koga) nakon što ste nacrtali skarabeja?"

"Ah, tu se skriva cijela misterija - iako do tog časa nepoznata, ipak nisam imao puno problema da je riješim. Moji su koraci bili sigurni i nisu dopuštali ništa do jedinstvenog rješenja. Razmišljao sam ovako: kad sam nacrtao skarabeja na pergamentu, lubanja nije bila vidljiva. Kad sam završio crtanje, dao sam crtež vama i pomno vas promatrao dok mi ga niste vratili. Vi, dakle, niste mogli nacrtati lubanju, a nitko drugi tko bi to mogao učiniti nije bio prisutan. Zato ona nije nastala ljudskom intervencijom. Ali ipak bila je tu.

U toj fazi razmišljanja pokušavao sam se sjetiti, i sjetio sam se do najsitnijih detalja, svega što se događalo u spomenutom periodu. Vrijeme je bilo hladno (o, rijetke li i sretno okolnosti!) i tinjala je vatra. Zagrijavao sam se izvedeci razne pokrete i sjeo blizu stola. Vi ste privukli stolicu blizu kamina. Točno u trenu kad sam vam pružio pergament i kad ste ga trebali pogledati, Wolf, newfoundler, utrčao je i skočio vam na ramena. Lijevo ste ga rukom pogladili i dražali na udaljenosti, dok je vaša desna ruka u kojoj ste držali pergament, oslonjena na koljena bila vrlo blizu vatre. U jednom sam trenutku pomislio da će plamen dotaći pergament i htio sam vas upozoriti, ali prije nego sam uspio progovoriti, povukli ste ruku i počeli gledati skicu. Razmotrio sam sve te pojedinosti i zaključio da je toplina bila ta koja je na pergamentu otkrila lubanju. Potpuno ste svjesni da kemijski procesi postoje od pamtivijeka, i da je pomoću njih je moguće pisati na papiru ili pergamentu tako da znaci postanu vidljivi tek nakon što se izlože djelovanju topline. Za to se ponekad upotrebljava i zafr³ pomiješana sa zlatopom i razrijeđena četverostrukom masom vode, pa tako dobijemo zelenu tintu. Taljevina kobalta, otopljena u dušičnok kiselini, daje crvenu boju. Nakon što se materijal na kojemu je pisano ohladi, ove boje iščeznu, ali ponovo postanu vidljive nakon izlaganja toplini.

Tada sam pominje proučio mrtvačku glavu. Njeni su vanjski rubovi - rubovi crteža najbliži kraju pergamenta - bili daleko jasniji od drugih. Bilo je očito da utjecaj grijanja nije bio savršen ni jednolik. Istog sam časa upalio vatru i svaki dio pergamenta izložio toplini. Isprva je jedini rezultat bio isticanje blijedih crta lubanje, ali nastavljajući eksperiment, u kutu dijagonalno suprotnom onome u kojemu je bila mrtvačka glava, postajao je vidljiv lik za koji sam u početku pomislio da je koza. Promotrivši bolje, sa zadovoljstvom sam ustvrdio da je njezino mlado."

"Ha, ha!", rekao sam, "jasno da vam se nemam prva smijati - milijun i pol dolara je preozbiljno za igru - ali niste u mogućnosti uspostaviti treću kariku u vašem lancu - nećete naći nikakvu ozbiljnu vezu između gusara i koze-gusara. Kao što znate, gusari nemaju ništa s kozama; one pripadaju farmerima."

"Ali upravo sam rekao da lik nije lik koze."

"Pa, mlado, gotovo ista stvar."

"Gotovo isto, ali ne i potpuno isto", rekao je Legrand. "Možda ste čuli za Kapetana Kidda⁴. Na lik životinje odmah sam gledao kao na igru riječima ili na potpis crtežom? Kažem potpis jer položaj lika na papirusu to sugerira. Na isti način mrtvačka glava u nasuprotnom kutu stoji na mjestu marke ili pečata. Ali, iritirao me nedostatak ostaloga - tijela zamišljenog dokumenta - teksta u kojemu je sadržaj."

"Pretpostavljam da ste očekivali da ćete naći pismo između marke i potpisa."

"Nešto takvo. Doista, osjećao sam se posve impresioniran predosjećajem ogromnog bogatstva. Teško to mogu obrazložiti. Možda je ipak to više bila želja nego stvarna vjera, ali su Jupiterova luckasta uvjerenja da je kukac od čistog zlata imale velikog utjecaja na moja razmišljanja. Niz novih događaja i podudarnosti oista su bili iznimno neobični. Uočavate li kolika je slučajnost da se sva ta zbivanja dogode baš toga od svih dana u godini, da je bilo dovoljno hladno za vatru, i da bez vatre, ili bez psa koji se pojavio baš u tom momentu, nikada ne bih postao svjestan mrtvačke glave i nikada ne bih došao u posjed blaga."

"Nastavite - nestrpljiv sam."

"Dakle, sigurno ste čuli, jer ima mnogo priča i tisuću glasina o tome kako su negdje na Atlanskoj obali Kidd i njegova družina zakopali blago. Te su glasine morale imati neku osnovu u činjenicama. A kako glasine još nisu zamrle, mislio sam da je to zbog činjenice da je blago još uvijek zakopano. Da je Kidd sklonio opljačkane stvari na neko vrijeme i poslije ih opet uzeo, teško da bi do naših dana stigle tako jedinstvene glasine. Možete uočiti da su sve priče o tragačima zlata, ali ne i o njegovim pronalazačima. Da je gusar uzeo svoje blago, priče bi prestale. Činilo mi se da ga je neki slučaj, recimo gubitak memoranduma koji pokazuje lokaciju blaga, spriječio da do njega ponovo dođe i da je s tim slučajem bila poznata njegova pratnja koja u protivnome ne bi niti znala da je blago skriveno, i koja se, budući da je bila besposlena jer više nisu imali vodstva, pokušavala domoći blaga, pa je tako započela priča. Jeste li ikada čuli da je neko važno blago otkopano duž obale?"

³ kobaltova plava boja

⁴ Kidd znači mali, dijete, klinac

"Nikad."

"Ali Kiddovo blago je bilo ogromno, to je dobro poznato. Tako sam uzeo za sigurno da je blago još pod zemljom. Nećete biti iznenađeni kad vam kažem da sam gajio nadu, štoviše – da sam gotovo bio siguran da je tako neobično pronađeni pergament povezan s podatkom o mjestu na kojemu se nalazi blago."

"Ali kako ste nastavili?"

"Ponovo sam držao pergament na vatri, nakon što sam pojačao toplinu, ali se ništa nije pojavilo. Pomislio sam da sloj prljavštine ima veze s neuspjehom pa sam pažljivo oprao pergament polivši ga toplom vodom. Nakon što sam to učinio, stavio sam ga u malu zdjelicu okrenuvši ga tako da lubanja bude okrenuta prema dolje, a zatim stavio zdjelicu na aktivni ugljen. Nakon par minuta, kad je zdjelica bila dobro zagrijana, podigao sam pergament i na moju neizmjernu radost, uočio nekoliko točkica poredanih kao da tvore redove. Ponovno sam ga vratio na vatru i držao još jednu minutu. Nakon što sam je skinuo, pergament je izgledao upravo ovako kako ga sada vidite."

Tad mi je Legrand pružio pergament da ga pogledam. Crnom tintom, između mrtvačke glave i kože, bili su zapisani sljedeći znakovi:

53 ㄣㄣ05))6*;4826)4ㄣ)4ㄣ;806*;48ㄣㄣ60))85;1ㄣ(:ㄣ*8ㄣ3(88)5*ㄣ46(:88*96*?;8)*ㄣ(485);5*ㄣ*:ㄣ(4956*2(5*-4)8ㄣ8*;4069285);)6ㄣ)4ㄣㄣ1(ㄣ;48081;8:8ㄣ1;48ㄣ5;4)485ㄣ28806*81(ㄣ;48;(88;4(ㄣ?34;48)4ㄣ;161;:188;ㄣ?;

"Ali", rekao sam vraćajući mu pismo, "ja sam još uvijek u mraku. Kad bi svi Golcondini dragulji bili moji ukoliko bi riješio ovu enigmu, siguran sam da ih ne bih zaslužio."

"A ipak", rekao je Legrand, rješenje nije ni približno tako teško kako ste pomislili nakon što ste na brzinu pogledali znakove. Ovi znakovi, kao što bi svatko smjesta pretpostavio, tvore šifru - što znači da kriju značenje; ali iz onoga što je poznato o Kiddu, nisam mogao zamisliti da je on bio kadar izmisliti nešto složeno. Tako sam od početka pretpostavio da je šifra vrlo jednostavna - onakva kakvu može smisliti grubi mornarski um, lako rješiva i bez ključa."

"I doista ste je riješili?"

"Smjesta; rješavao sam ja i druge, deset tisuća puta apstraktnije od ove. Okolnosti, a i sklonost moga uma odvele su me do rješavanja takvih zagonetaka i doista sumnjam da bi ljudska genijalnost mogla izmisliti enigmu takve vrste da je pravilno primijenjen ljudski um ne bi mogao riješiti. Doista, kad jednom otkrijem značaj simbola, nije mi teško povezati ih."

U ovom slučaju - kao i u svim slučajevima tajnog pisma - prvo se postavlja pitanje jezika šifre jer u početku osnovni principi rješenja, pogotovo kad su u pitanju jednostavne šifre, ovise o mogućnosti dotičnog jezika. Općenito, nema druge mogućnosti do eksperimentiranja (koje ovisi o vjerojatnosti) sa svim jezicima poznatim onome koji pokušava riješiti zagonetku, sve dok se ne dođe do pravog rješenja. Ali, sa šifrom koja je pred nama sve su teškoće otklonjene potpisom. Igra riječi "Kidd" razumljiva je jedino u engleskom. Inače bi trebalo pokušati sa španjolskim i francuskim kao jezicima na kojima bi gusari, najčešće Španjolci, najvjerojatnije napisali tajne ove vrste. Tako sam pretpostavio da je kriptografija napisana na engleskom.

Uočavate da nema razmaka među riječima. Kad bi postojao, dešifriranje bi bilo znatno olakšano. U tome bih slučaju pokušao uspoređivati i analizirati kraće riječi i ukoliko bi se pojavile riječi s jednim slovom, a vrlo je vjerojatno da bi (a ili i primjerice), smatrao bih rješenje već gotovim. Ali kako ovdje nije bilo razmaka među riječima, moj je prvi zadatak bio da utvrdim najčešće, kao i one najmanje korištene znakove. Prebrojivši sve, napravio sam ovu tablicu:

Oznaka	8	ima 33
	;	ima 26
	4	ima 19
	ㄣ)	ima 16
	*	ima 13
	5	ima 12
	6	ima 11
	ㄣ	ima 8
	0	ima 6
	9 2	ima 5
	: 3	ima 4
	?	ima 3
	ㄣ	ima 2
	.	ima 1

U engleskom se najčešće pojavljuje slovo e. Nakon toga slijede redom: a, o, i, d, h, n, r, s, t, u, y, c, f, g, l, m, w, b, k, p, q, x, z. E toliko prevladava da je gotovo nemoguće naći rečenicu bilo koje duljine u kojoj e nije najčešći znak.

Na samom početku odgonetanja to može biti više od obične pretpostavke. Općenito, uporaba tablice je očita - ali u ovom slučaju ćemo je trebati samo djelomično. Prevladavajući je znak 8, pa ćemo pretpostaviti da zamjenjuje slovo e. Kako bismo provjerili pretpostavku, pogledat ćemo pojavljuje li se 8 u parovima - jer u engleskom se e vrlo često pojavljuje dvostruko - takve su riječi primjerice: meet, fleet, speed, seen, been, agree⁵, itd. U ovom je tekstu čak pet takvih parova, mada je zapis vrlo sažet.

Zato ćemo pretpostaviti da 8 doista znači e. Sljedeće, od svih riječi u engleskom najčešća je riječ the. Pogledat ponavljaju li se neka tri znaka u istom poretku, tako da je 8 posljednji. Ako otkrijemo takvo ponavljanje, tada ti znakovi najvjerojatnije predčavaju riječ the. Predgledavši tekst, dolazimo do čak sedam takvih kombinacija, a slova su ;48. Stoga možemo pretpostaviti da ; predstavlja t, 4 predstavlja h, dok 8 predstavlja e - što potvrđuje našu pretpostavku. Tim je učinjen velik korak.

Kako smo pronašli jednu riječ, sad smo u mogućnosti postaviti još nešto iznimno važno - početke i završetke nekih riječi. Pogledajmo, primjerice, predzadnji slučaj u kojemu se kombinacija ;48 pojavljuje nedaleko od kraja šifre. Znamo da the znači da počinje riječ, s od šest znakova koji slijede ovaj the, mi znamo čak pet. Ispišimo te znakove tako da zamijenimo što je poznato, ostavljajući prostor za nepoznato

t eeth

Ovo nam omogućava da odmah odbacimo mogućnost th kao dijela riječi koja započinje s t jer ako isprobamo čitavu abecedu, nećemo uočiti niti jednu riječ čiji dio može biti th. Stoga mogućnosti sužavamo na t ee

⁵susresti, flota, brzina, viđeno, bio, suglasiti

i, razmatrajući ponovo cijelu abecedu, ukoliko nam je to potrebno, dolazimo do riječi tree, kao jedine mogućnosti. Tako smo dobili još jedno slovo, r, koje je predočeno s (i, riječ the tree⁶ na svome mjestu.

Pogledamo li dalje, ponovo vidimo kombinaciju ;48 i primijenimo li je na navedeni način dobit ćemo ovu grupu:

the tree thr ;4(34 the.

Zamijenimo li poznate znakove, dobivamo:

the tree thr 3h the

Sad, ako nepoznata slova ostavimo prazna ili stavimo točkice, dobivamo:

the tree thr...h the

pa nam postaje očito da je sljedeća riječ through⁷. Ovo otkriće daje tri nova slova: o, u i g, koja su predočena s 3? i 3.

Tražeci po tekstu kombinaciju poznatih slova, nalazimo, nedaleko od početka, ovo:

83(88,

što predstavlja egree, a to nas vodi do zaključka da je tu riječ degree⁸ i daje nam još jedno slovo, d, koje je predočeno znakom †

Četiri slova nakon riječi degree, uočavamo kombinaciju

;46(;88

Zamjenjujući poznato, a nepoznato predstavljajući točkicama, dolazimo do:

th.rtee

što sugerira riječ thirteen⁹, pa tako dobivamo još dva slova i i n koja su predočena sa 6 i *.

Vraćajući se na početak kriptografa, vidimo kombinaciju

53 34†

Prevodeći kao prije, dobivamo

.good

što znači da je prvo slovo A, pa su prve dvije riječi A good¹⁰.

Sad je vrijeme da rješenja, onoliko koliko smo otkrili, napišemo u tablici, kako bismo izbjegli zabunu. Dakle:

5 predočava a

† predočava d

8 predočava e

3 predočava g

4 predočava h

6 predočava i

* predočava n

3 predočava o

(predočava r

; predočava t

? predočava u

Evo, tako smo otkrili jedanaest najvažnijih slova i više nije nužno da nastavljam s detaljima rješenja. Rekao sam dovoljno da vas uvjerim da su ovakve šifre lako rješive i da vam pokažem način njihovog razbijanja. Budite uvjereni da je primjer koji je pred nama doista vrlo jednostavan. Preostaje mi još jedino da vam dam prijevod teksta nakon što sam ga dešifrirao. Evo:

Dobro staklo u biskupovom hostelu u vražjem sjedalu četrdeset jedan stupanj i trinaest minuta sjeveroistočno i prema sjeveru glavna grana sedmi ogranak istočna strana gađaj iz lijevog oka mrtvačke glave ravno od drveta kroz pogodak pedeset stopa dalje."¹¹

"Ali", rekao sam, "enigma izgleda jednako loše kao i prije. Kako je moguće bilo što razumjeti iz žargona o 'vražjem sjedalu', 'mrtvačkoj glavi' i 'biskupovom hostelu'?"

"Priznajem", rekao je Legrand, "da stvar izgleda ozbiljno ako se gleda površno. Moja je prva namjera bili podijeliti rečenicu u prirodne cjeline kako je to kriptograf namjeravao."

"Mislite, staviti rečenične znakove?"

"Tako nekako."

"Ali kako to može pomoći?"

"Uočio sam da je piščev cilj pisati sve riječi skupa, ne dijeleći ih, kako bi otežao rješenje. Ne baš bistar čovjek, sljedeći tu nakanu, gotovo će sigurno pretjerati. Kad sastavljajući tekst dođe do prekida koji bi prirodno zahtijevao pauzu ili točku, on će sljedeći znak staviti bliže nego što je to uobičajeno. Ako uočite MS., u ovom slučaju, lako ćete vidjeti pet slučajeva neprirodne gužve. Postupajući po tome, podijelio sam tekst na ovaj način:

"Dobro staklo u biskupovom hostelu u vražjem sjedalu - četrdeset jedan stupanj i trinaest minuta - sjeveroistočno i prema sjeveru - glavna grana sedmi ogranak istočna strana - gađaj iz lijevog oka mrtvačke glave - ravno od drveta kroz pogodak pedeset stopa dalje."

"Čak me i ta podjela", rekao sam, "ostavlja u mraku."

"I mene je ostavila u mraku", rekao je Legrand, "na nekoliko dana koliko mi je trebalo da u okolici Sullivanovog otoka potražim neku građevinu koju su zvali "Biskupov hotel", jer sam, naravno, zamijenio zastarjeli izraz hostel. Kako nisam našao takav objekt, namjeravao sam proširiti područje istraživanja i nastaviti mnogo sistematičnije, ali sam se jednog jutra, posve iznenada, dosjetio da bi "Biskupov hostel" mogao govoriti o staroj obitelji imenom Bessop koja je nekada davno posjedovala feudalnu kuću, otprilike četiri milje sjevernije od otoka. Stoga sam otišao na plantažu i

⁶drvo

⁷kroz

⁸stupanj

⁹trinaest

¹⁰Dobro

¹¹*A good glass in the bishop's hostel in the devil's seat forty-one degrees and thirteen minutes Northeast and by north main branch seventh limb east side shoot from the left eye of the devil's-head a bee-line from the tree through the shot fifty feet out.*

proveo ispitivanja među starijim crncima. Konačno, jedna je od najstarijih žena rekla da je čula o mjestu Bessopov dvorac, da misli da bi me mogla tamo odvesti, ali da to nije niti dvorac, niti gostionica, već visoka stijena.

Ponudio sam da ću joj platiti za trud, pa je nakon malog ustručavanja pristala da me otprati do mjesta. Pronašli smo ga bez ikakvih problema, a kad sam je otpravio, nastavio sam istraživati sam. "Dvorac" se sastojao od nepravilnih klisura i stijena - jedna od posljednje spomenutih doista je bila osobita, kako zbog svoje visine, tako i zbog svog grubog i neobičnog izgleda. Popeo sam se na njezin vrh, a onda se osjetio izgubljenim ne znajući što sljedeće treba učiniti.

Dok sam bio zaokupljen razmišljanjem, pogled mi je pao na usku izbočinu na istočnoj strani stijene, otprilike jard ispod vrha na kojemu sam stajao. Ta se izbočine protezala oko osamnaest inča i bila je jedva stopu široka, dok je udubina iznad nje podsjećala na stolac bez naslona kakve su imali naši pretci. Nisam sumnjo da je to vražji stolac na koji asocira MS, pa mi se činilo da sam zagonetku potpuno shvatio.

"Dobro staklo", znao sam, moglo se odnositi jedino na dvogled, jer riječ 'staklo' mornar rijetko rabi u drugom smislu. Stoga je, shvatio sam, trebalo uporabiti dvogled s položaja koji je bio točno određen. Također nisam dvojio da su izrazi 'četrdeset jedan stupanj i trinaest minuta' i 'sjeveroistočno i prema sjeveru' točne odrednice kako postaviti dvogled. Jako uzbuđen otkrićem, požurio sam kući, nabavio dvogled i vratio se na stijenu.

Spustio sam se na izbočinu i shvatio da je nemoguće sjediti na sjedalici osim u jednom položaju. Ta je činjenica potvrdila ono što sam već pretpostavljao. Uzeo sam dvogled. Jasno, 'četrdeset jedan stupanj i trinaest minuta' moglo se odnositi jedino na kut iznad vidljivog horizonta jer je smjer horizonta bio potpuno određen riječima 'sjeveroistočno i prema sjeveru'. Ovaj sam smjer smjesta odredio koristeći se džepnim kompasom, a tad sam, namjestivši dvogled što sam bolje mogao na kut od približno četrdeset jedan stupanj i trinaest minuta, pažljivo ga pokretao gore-dolje dok mi u daljini pažnju nije privukao kružni procjep, otvor u krošnji velikog drva koje je nadvisilo svo susjedno drveće. U središtu toga procjepa uočio sam bijelu točku, ali isprva nisam mogao razabrati što je. Namjestivši fokus dvogleda, pogledao sam ponovno i prepoznao da je to ljudska lubanja.

"Otkrivši to, smatrao sam zagonetku riješenom jer se izraz 'glavna grana sedmi ogranak istočna strana' odnosio na položaj glave na drvetu, dok se 'gadž iz lijevog oka mrtvačke glave' moglo tumačiti u vezi s potragom za zakopanim blagom. Pretpostavio sam da je zamišljeno da se tane baci kroz lijevo oko lubanje pa da se ravno povuče pravac od mjesta na deblu najbližeg pogotku (dakle, položaju gdje je tane palo) prema samom pogotku, a zatim da se produži pedeset stopa i tako dođe do konačne točke - a ispod te točke, smatrao sam, leži neizmjerena vrijednost, nadao sam se, još uvijek skrivena."

"Sve je to", rekao sam, "mada domišljato, ipak vrlo jasno i izravno. Nakon što ste otišli s Biskupova hotela, što ste učinili?"

"Nakon što sam pažljivo izmjerio položaj drveta, otišao sam kući. Onog trena kada sam napustio 'vražje sjedalo', kružni je procjep nestao i nisam ga mogao vidjeti ni poslije kad god bih se okrenuo. U svemu ovomu mislim da je najgenijalnija činjenica (jer me ponavljanje eksperimenta uvjerilo da to jest činjenica) da je spomenuti kružni procjep vidljiv jedino s uske izbočine na stijeni.

Prilikom posjeta "Biskupovom hotelu" pratio me Jupiter koji je, bez sumnje, već prije nekoliko tjedana uočio odsutnost u mome ponašanju i koji se osobito trudio da me ne ostavi samoga. Ali, jednog od tih dana, probudivši se vrlo rano, uspio sam mu umaći i otići u potragu za drvetom. Nakon dosta muke, uspio sam ga naći. Kad sam se te noći vratio kući, moj me sluga htio išibati. S ostatkom događaja upoznati ste jednako kao i ja."

"Pretpostavljam", rekao sam, "da ste u prvom pokušaju kopanja pogriješili položaj zbog Jupiterove ludosti da pusti kukca kroz desno, umjesto lijevog oka na lubanji."

"Točno. Greška čini razliku od dva i pol inča od 'pogotka' -odnosno od položaja oznake najbliže drvetu. Da je blago bilo ispod 'pogotka', greška bi bila nevažna, ali 'pogodak' i najbliža točka na drvetu služe tek za određivanje smjera. Tako greška, koliko god neznatna bila na početku, postaje sve veća kako se udaljavamo po pravcu, a na udaljenosti od pedeste stopa odvodi nas vrlo daleko od položaja. I uz moje duboko uvjerenje da je blago doista tu negdje zakopano, mogli smo raditi uzalud."

"A vaša pompoznost i ponašanje dok ste vrtili kukca bilo je doista neobično! Bio sam siguran da ste ljudi. A zbog čega ste željeli da se kroz lubanju ispusti kukac, a ne tane?"

"Zašto? Da budem iskren, bio sam ponešto iznerviran vašom očitom sumnjom u moje mentalno zdravlje, pa sam vas odlučio, na svoj način, kazniti s malo mistifikacije. Zato sam onako vrtio kukca i poslije ga dao baciti s drveta. Način na koji ste to primili potvrdio je već rečeno."

"A tako. Sad me zbunjuje još samo jedna stvar. Zašto smo u rupi našli kosture?"

"To je pitanje na koje mogu odgovoriti podjednako kao i vi. Izgleda, dakako, da postoji samo jedan prihvatljiv način da se obrazloži - a ipak je strašno vjerovati da se dogodio takav zločin koji naslućujem. Jasno je da je Kidd - ako je on taj koji je sakrio blago, u što i ne sumnjam, morao imati pomoćnike. Ali kad je posao bio završen, možda je pomislio da bi bilo pametno maknuti sve sudionike tajne. Možda je par udaraca krampom, dok su njegovi pomoćnici još bili u jami bilo dovoljno; a možda ih je trebalo nekoliko - tko to može reći?"